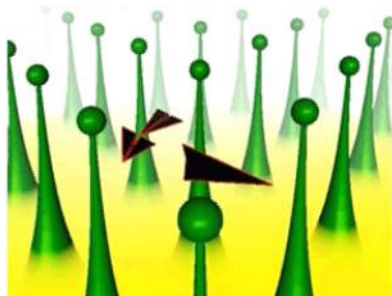
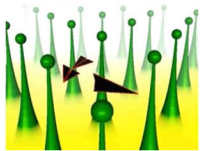

ТЕМА №14

Ориентация

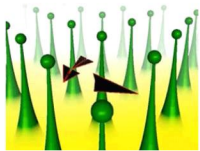

Съдържание

Тема 14: Ориентация

- Ойлерови ъгли
- Астрономически координати
- Динамика на полета
- Клониране

Ориентация в 3D

Ориентация в 3D

Под ориентация разбираме

- Завъртяността на обект в 3D
(т.е. не къде сме, а накъде сме)

Цел на ориентацията на обект

- Еднозначното ѝ представяне в 3D
- Удобно за потребителя
- Предсказуем резултат

Някои методи за ориентация

- Ойлерови ъгли
- Астрономически координати
- Динамика на полета

Избор на метод

- Според наличните изисквания за ориентация в 3D

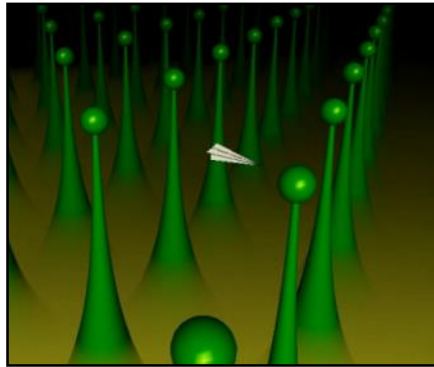
Реализация на различните методи

- Чрез умножение на матрици
- Подробности в теми 19 и 26

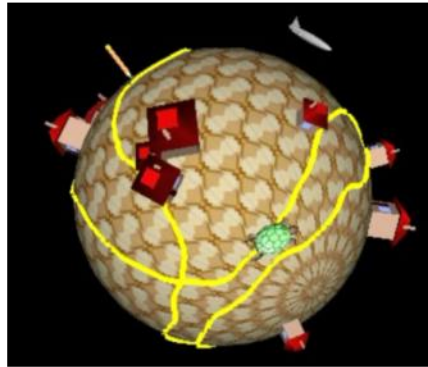
Примери с контрол на ориентацията

- Слалом на непозната планета
- Нервна костенурка върху планета
- Полет между най-големите градове

“Slalom”

<http://youtu.be/cCxduRWjoRM>

“Turtle Land”

<http://youtu.be/HhIUgQKwc1o>

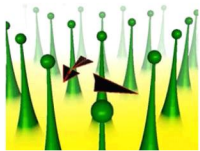

“Around The Word”

<http://youtu.be/Acx9Pa14dkk>

Ойлерови ъгли

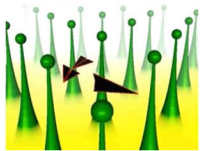
Ойлерови ъгли

Ойлерова теорема за ротацията

- Всяка ориентация може да се представи чрез три параметъра
- Следствие: това може да са три ъгла (ротации), но не в произволен ред

Ойлеровите ъгли

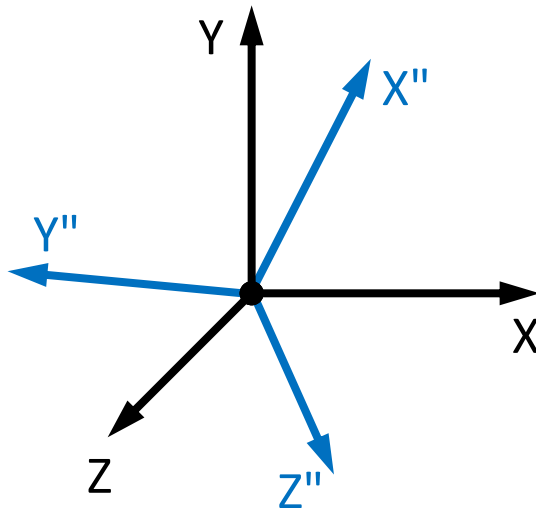
- 12 различни комплекта от по три ъгла

Пример с комплект ZXZ

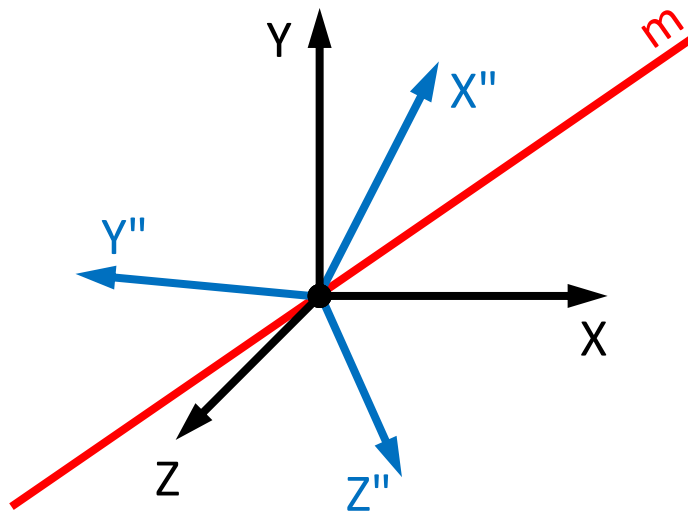
Начално и крайно положение

- Две координатни системи $XYZ \rightarrow X''Y''Z''$
- Общо начало (т.е. без трансляция)

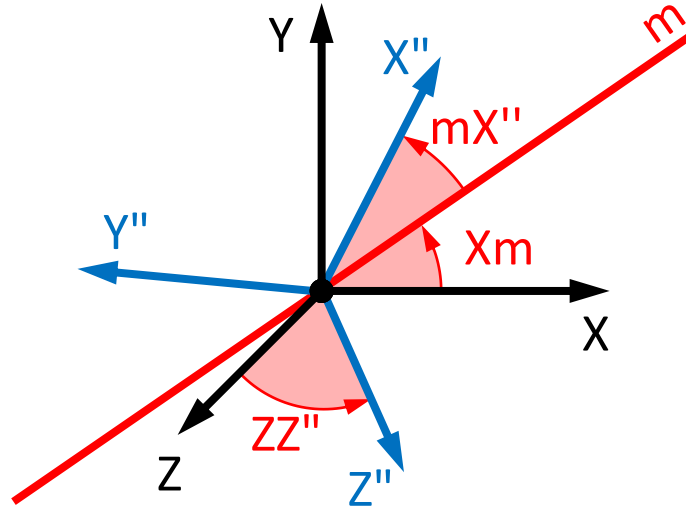
Обща права

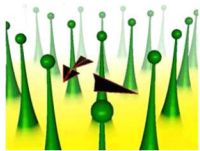
- Обща права t на равнините $X''Y''$ и $X'Y'$
- Правата t е перпендикулярна на Z'' и Z
- Правата t ще е ориентир

Да видим ойлеровите ъгли ZXZ

- Ъгъл №1 – Xm
- Ъгъл №2 – ZZ''
- Ъгъл №3 – mX''

Построение

Построение чрез комплект ZXZ

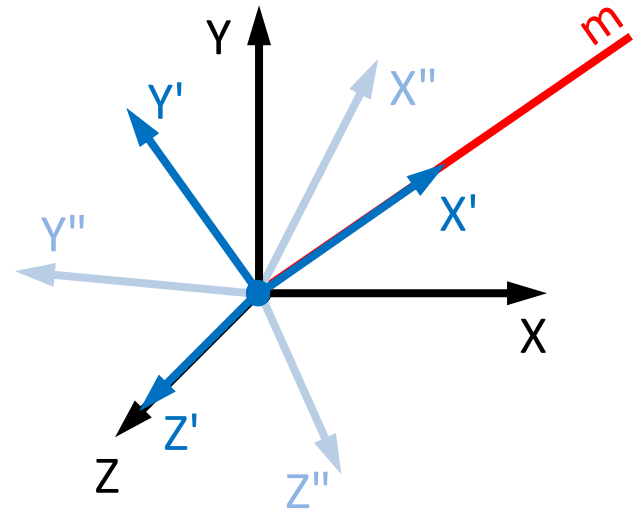
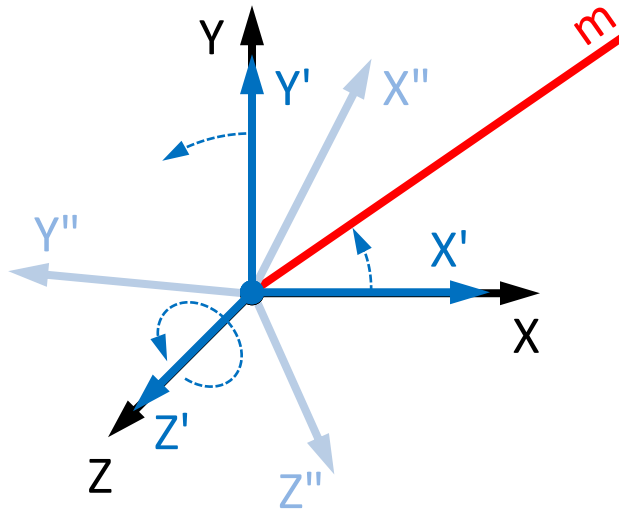
- Въртене около локалната ос Z
- Въртене около локалната ос X
- Въртене около локалната ос Z
- Редът на ротациите е фиксиран

Локалните оси кръщаваме X', Y', Z'

- Първоначално съвпадат с X, Y, Z
- Накрая ще съвпадат с X'', Y'', Z''

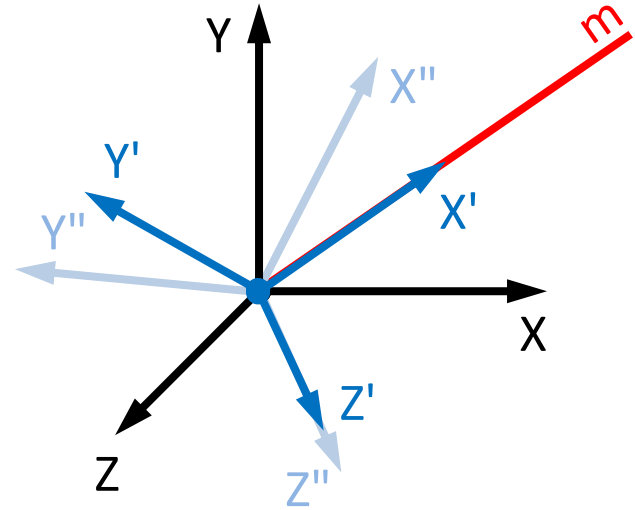
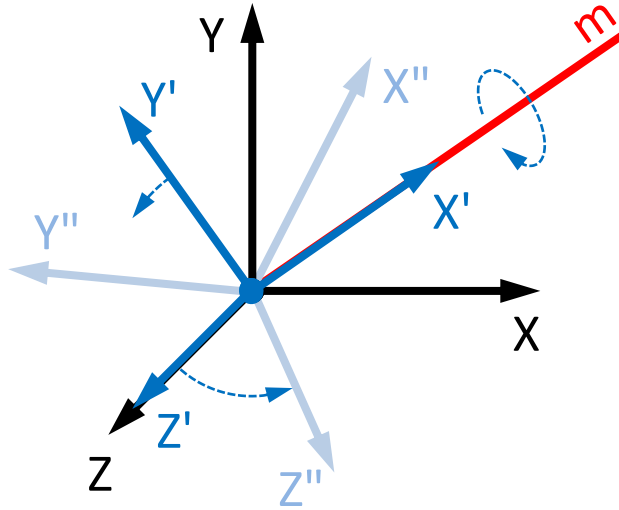
Ъгъл №1 (Xm)

- Въртим около Z' (съвпада със Z)
- Целта е X' да отиде от X в m
- Така координатна ос става обща права

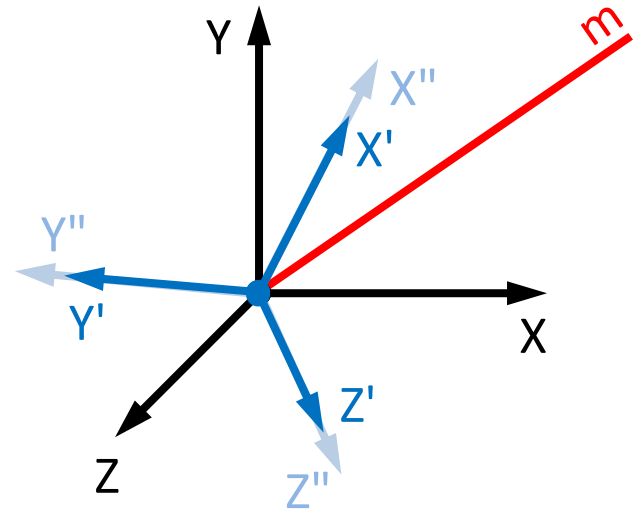
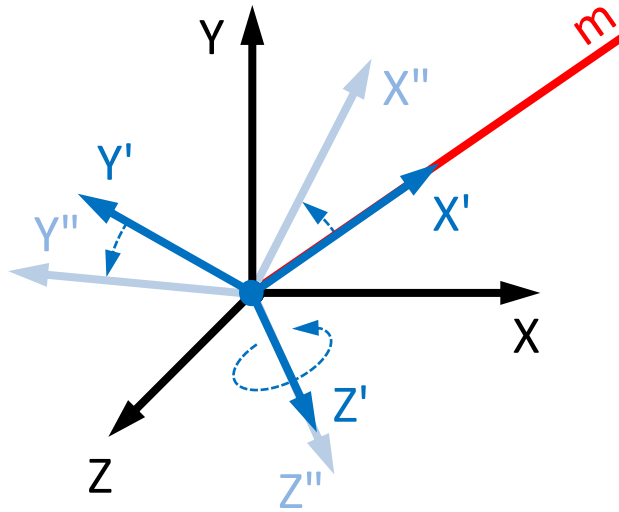
Ъгъл №2 (ZZ'')

- Въртим около X' (съвпада с m)
- Целта е Z' да отиде в Z''
- Така двете равнини се слепват

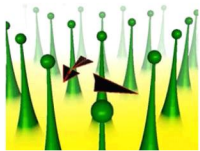

Ъгъл №3 (mX'')

- Въртим отново около Z'
- Целта е X' да отиде от m в X''
- Y' няма къде да ходи освен в Y'' (Защо?)

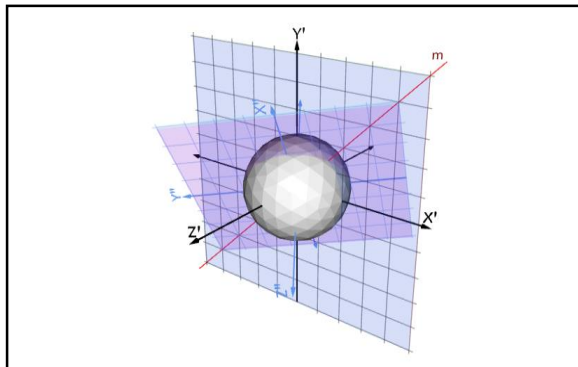

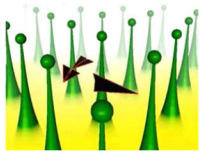
Демонстрация

Стъпки с ойлерови ъгли

- Обща права
- Обща равнина
- Общо пространство

Астрономически координати

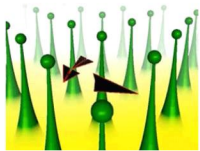
Основни идеи

Астрономически координати

- Определяне на положението на обекти по небето (звезди, планети, спътници, гарги)
- Различни модели (хоризонтален, екваториален, еклиптичен и др)

В компютърната графика

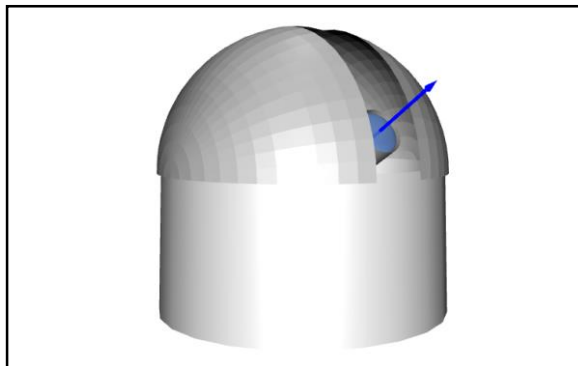
- Най-често се среща хоризонталният метод или някоя негова модификация

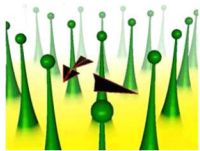

Хоризонтален метод

Ориентация на телескоп

- Хоризонтално въртене наляво-надясно
- Вертикално въртене нагоре-надолу

Нещо липсва

При ориентацията на телескоп

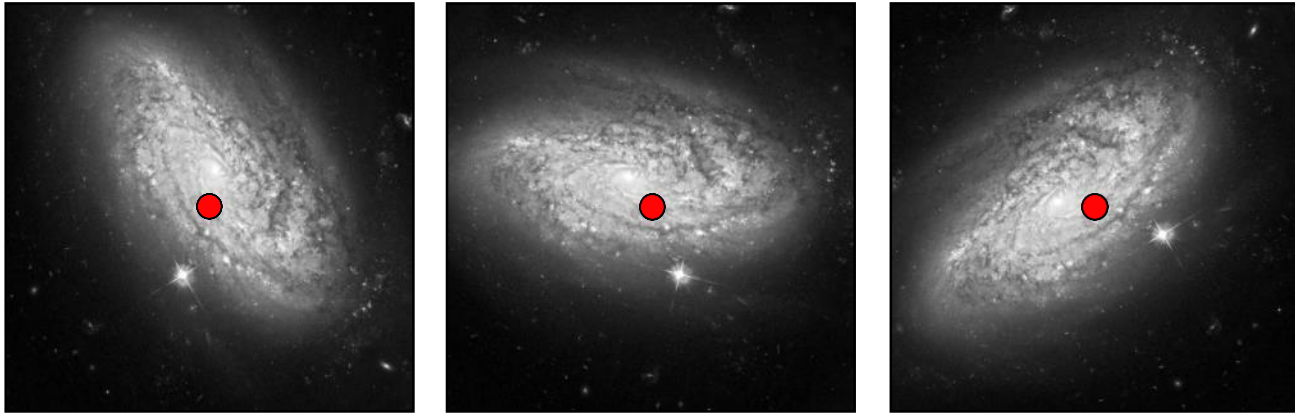
- Може да се завърти на всички посоки
(това, че не може надолу, е дизайнерско решение)
- Ориентацията се определя от два ъгъла
- Ойлер обаче твърди, че ни трябва три

На кого да вярваме

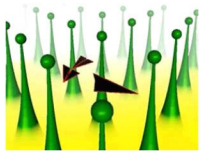
- На очите си или на Ойлер?
- Къде е разминаването?

Липсващото число

- Без него ориентацията не е еднозначна
- Галактика NGC 3021 при една и съща ориентация на телескопа

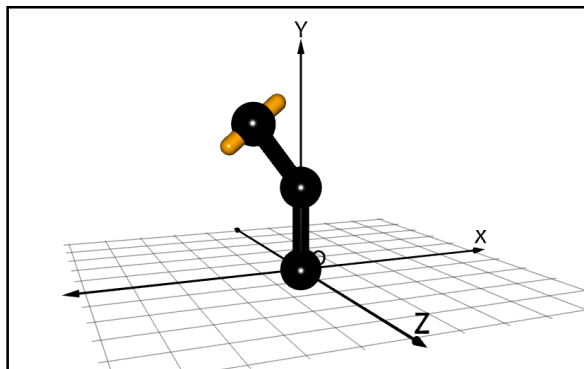
- Липсва фиксиране на въртенето на сцената около централната точка

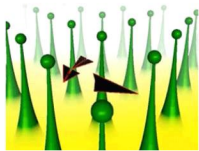

Приложение

Виртуален механизъм

- Вертикален ъгъл
- Хоризонтален ъгъл
- Ъгъл на въртене около собствената ос

Ориентация с вектор

Преимущества

- Вектор за посока, ъгъл за завъртяност
- Интуитивна дефиниция на посока

Недостатък

- Ойлер пак е недоволен от нас
- Вектор и ъгъл са ... четири числа

$$\begin{pmatrix} \alpha \\ x \\ y \\ z \end{pmatrix}$$

Кое число е излишното?

- Определено не е ъгълът α
(без него се губи еднозначността)
- Не е и някоя от координатите x , y или z на вектора
(той трябва да е тримерен)

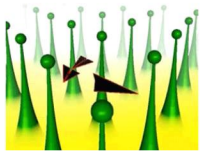
Може ли някой да обясни парадокса

- Хем има излишно число, хем всички са жизнено важни

Бонус-упражнение за 5 т.

- Само за първия верен отговор във форума на курса

Динамика на полета

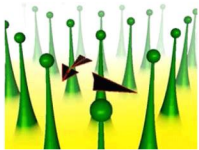
Роли на ориентацията

Статична роля

- Определяне на завъртността на обект
- Подходящи са ойлеровите ъгли или астрономическите координати

Динамична роля

- Завиване при движение в 3D
- Заимстване на модели от авиониката

Модел на ориентацията

Координатна система

- Декартова, локална
- Движи се и се върти заедно с обекта

Въртене

- Около локалните координатни оси
- Сложното въртене се композира от няколко по-прости ротации

Използване в компютърната графика

- Клониране
(подробности в тема 14)
- Геометрично създаване на фрактали
(подробности в тема 22)
- Сложни системи от свързани елементи
(подробности в тема 25)
- Движения на части и на цели обекти
(подробности в тема 27)

Преимущества

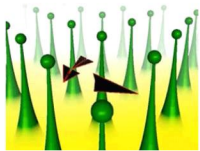
- Движението не зависи от пространственото положение и ориентация

Недостатъци

- По-лесна ориентация, ако се „вживеем“ в обекта
- Завой наляво на екрана може да изглежда надясно

Основни характеристики

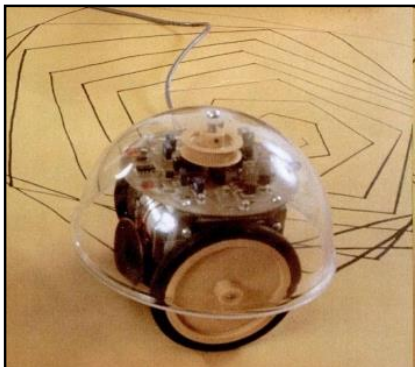
- Всичко се измерва спрямо $AZ^{\text{ЪТ}}$
- Няма глобална координатна система
- Няма точка $(0,0,0)$
(т.е. има, това съм AZ , където и да съм)

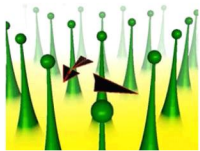
История отпреди 40 г.

Роботи, оставящи следи по пода

- Контролират се с програма
- Наричали са се „костенурки“ заради фòрмата и скоростта на пълзене

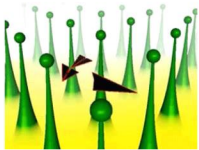
Управление на роботите

Команди

- Движение напред и назад
- Завой наляво и надясно

Използване на роботите

- За образователни цели
- Обучение по математика и информатика

Костенуркова графика

Наименование

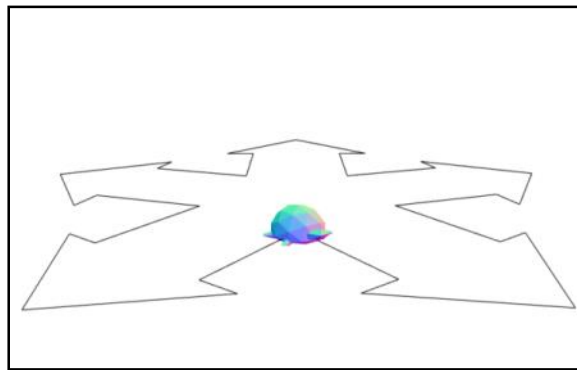
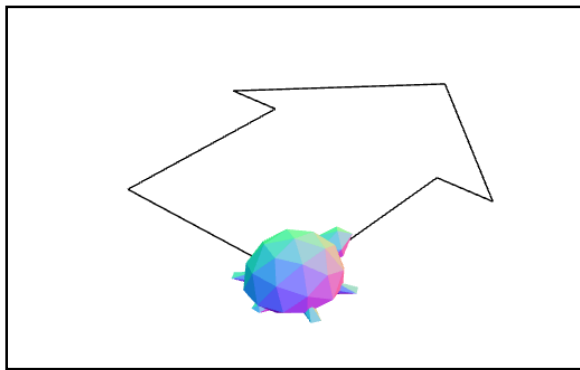
- На английски *turtle graphics*

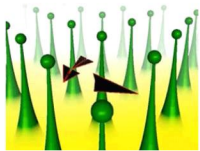
Език за програмиране Лого

- Създаден преди 40-50 години
- Досега над 300 версии и диалекти
- Имат костенуркова графика

Независимост от ориентацията

- Елементарна къща
- Петокъщии без основа

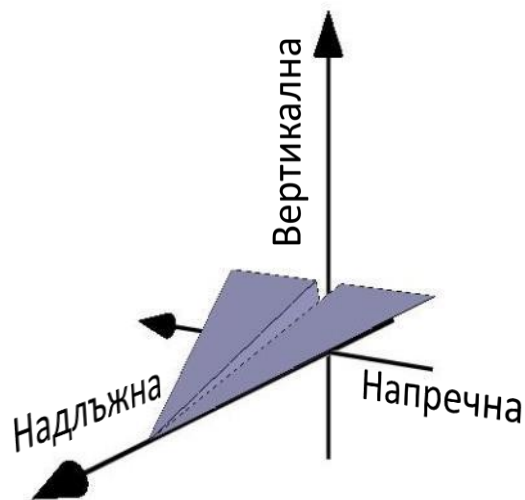

Ориентация в 3D

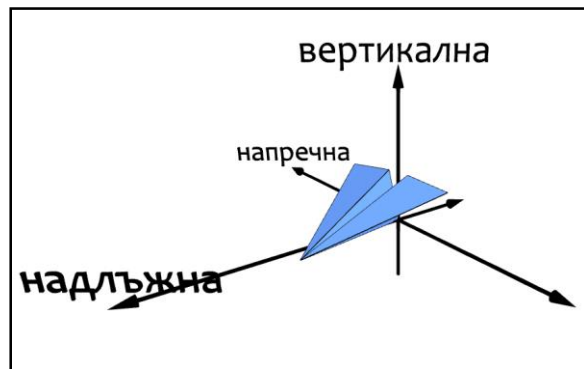
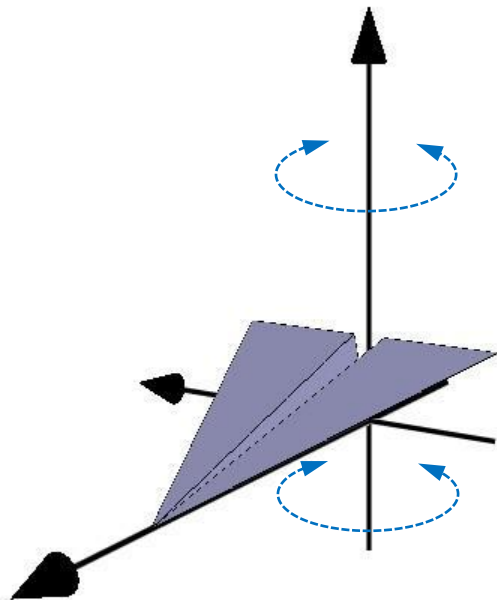
Оси на локална координатна система

– Надлъжна, вертикална, напречна

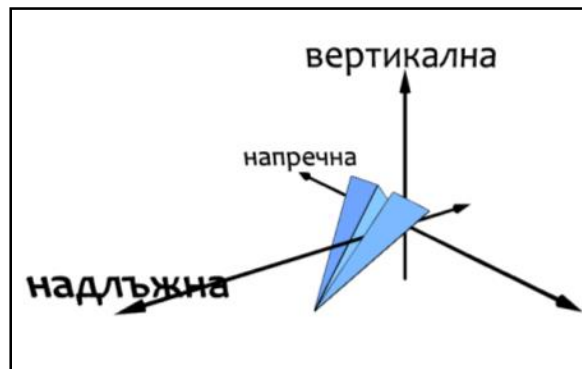
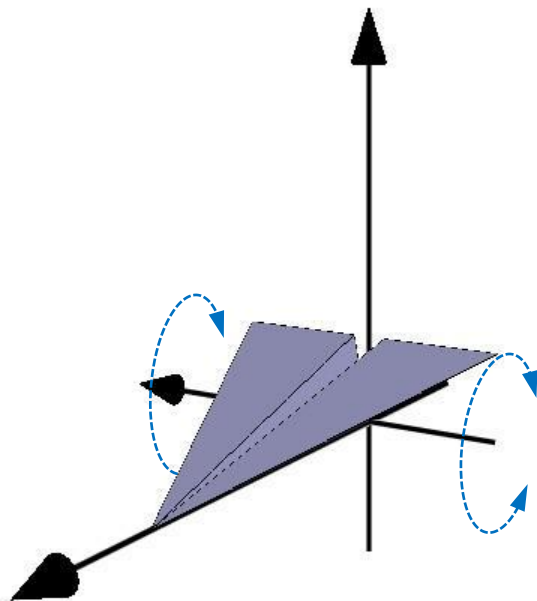
Въртене 1

- Въртене около вертикалната ос
- Отклонение от курса – *завой*, (англ. *yaw*)

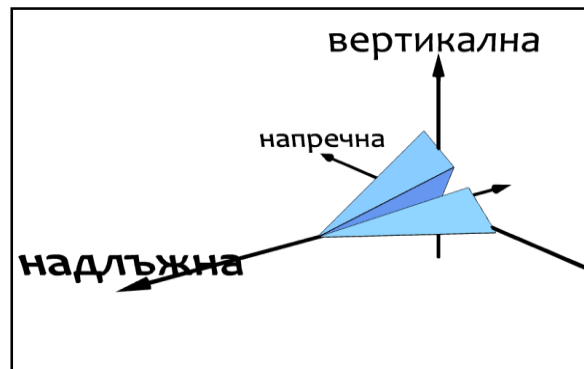
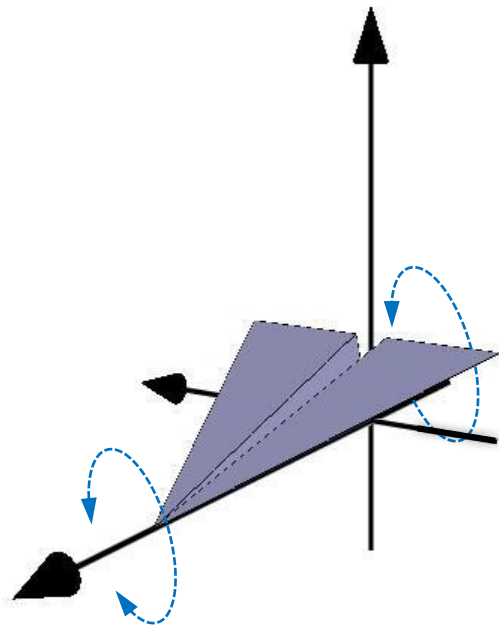
Въртене 2

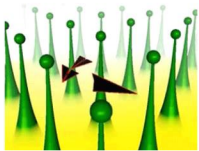
- Въртене около напречната ос
- Наклон на носа – *танграж* (англ. *pitch*)

Въртене 3

- Въртене около надлъжната ос
- Наклон на крилата – *крен* (англ. *roll*)

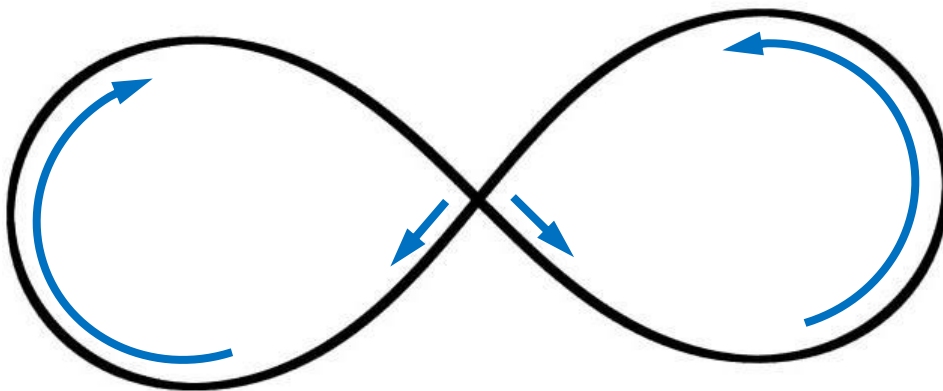

Пример със самолетче

Прави осморки във въздуха

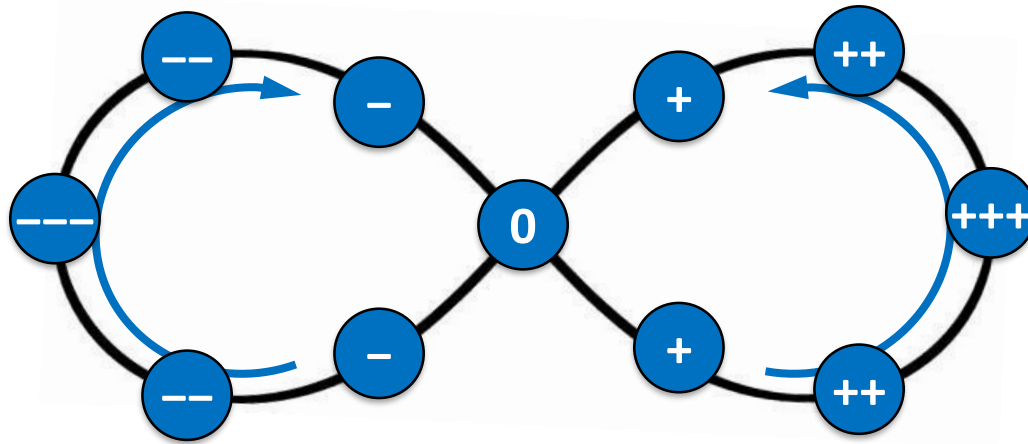
- При движение по едната примка завива наляво, а по другата – надясно
- Плавен преход между двете примки

Анализ на ъгъла на завиване

- Положителен, ако е наляво
- Отрицателен, ако е надясно
- Ъгълът е периодична функция

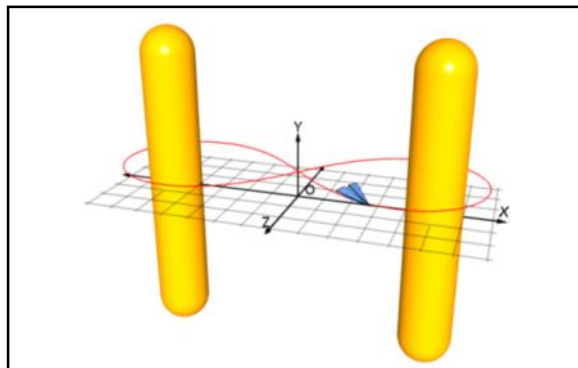
Уравнение на движението

- Правим малки стъпки и малки завои
- Ние сме в точка p_i , движим се със стъпка $\vec{v}_i$, ъгълът на завиване е α_i и пресмятаме в обратен ред:

$$\alpha_i = k \sin mt$$

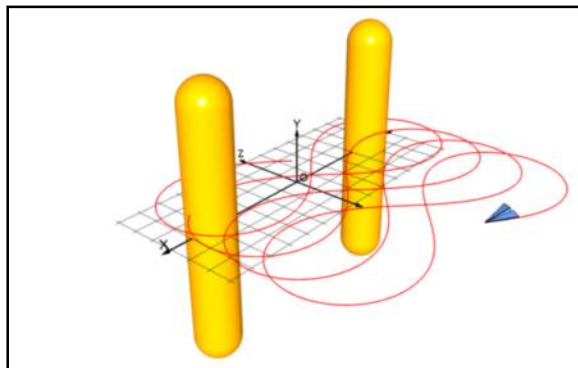
$$\vec{v}_i = \text{rot}(\vec{v}_{i-1}, \alpha_i)$$

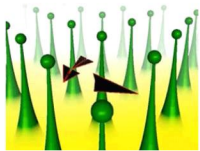
$$p_i = p_{i-1} + \vec{v}_i$$

Параметри k и t

- Избрани така, че кривата да се затвори
- Ако не се затвори се получава лошо

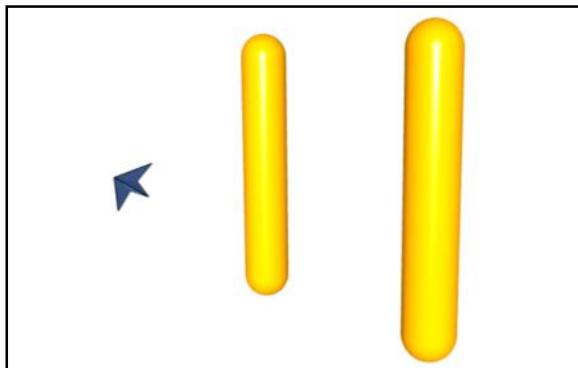

Допълнителен ефект

По-естествен полет

- При завой самолетът да се накланя
- Тъжно: наклоним ли самолета, променяме и равнината на траекторията

Решение с две координатни системи

- Първата е за навигация
(дава координатите на самолетчето)
- Втората е за ориентация
(дава наклона на самолетчето)

Решение с една координатна система

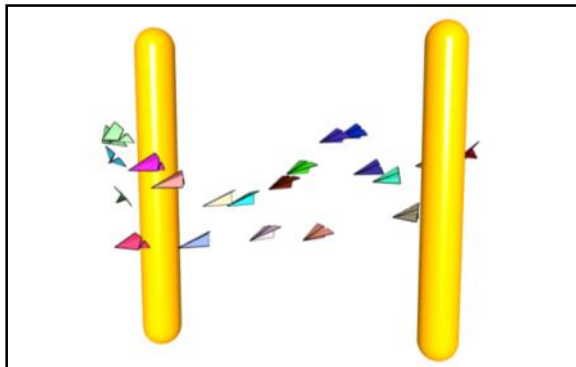
- Проблемът е да се съчетаят
(промяната в едната влияе негативно на другата)
- И все пак да пробваме

– Споделяне на една и съща координатна система

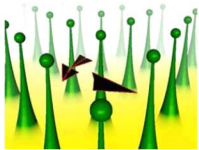
1. Правим завой
2. Стъпка напред
3. Създаваме кадър

1. Правим завой
2. Стъпка напред
3. Наклон встрани
4. Създаваме кадър
5. Обратен наклон
до хоризонтално положение

– Да го видим

Клониране

Клониране

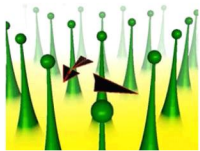
Основна идея

- Имаме невидим обект-самолет
- Клонираме образ на друг обект там, където е невидимия обект
- Използваме неговите координати и ориентация

Каква е полза?

- Спестяват се много сметки

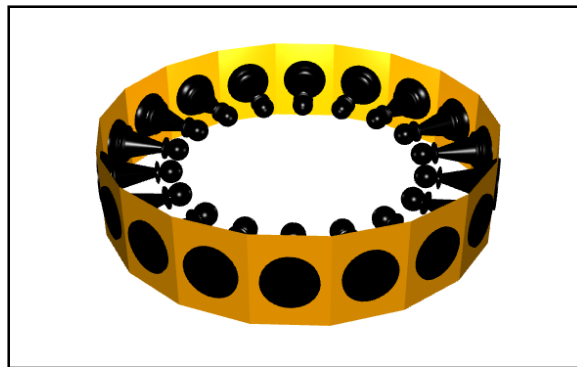
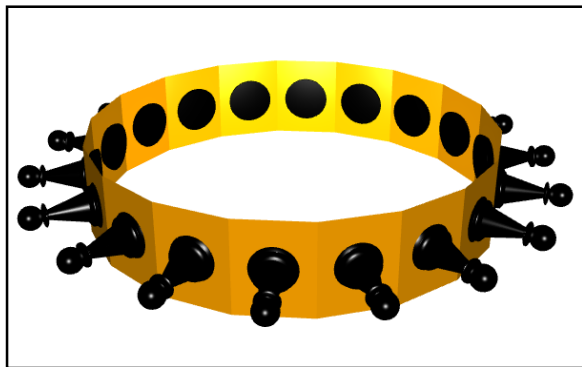

Примери без сметки

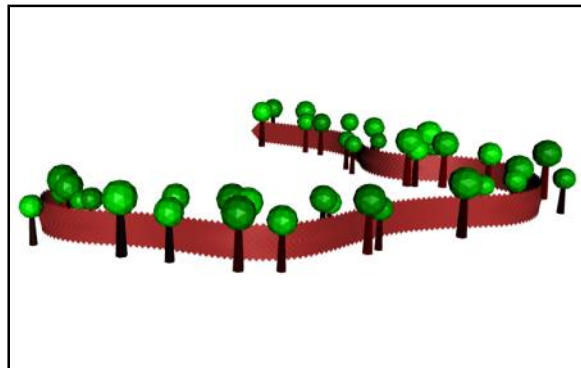
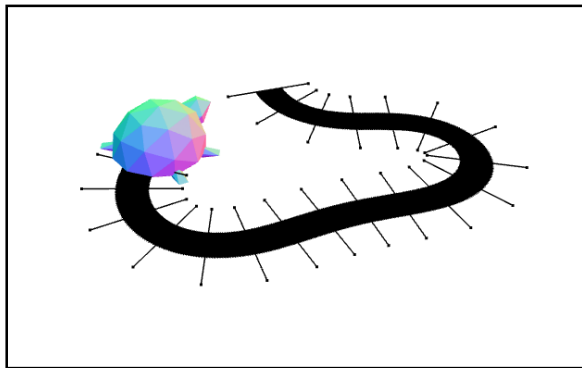
Пешки разположени в кръг

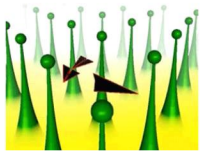
- Садистичен вариант
- Мазохистичен вариант

Последен пример

- Метод на стоножката
- Ограда с дръвчета по нормалния вектор към нея (той е напречната ос от авиониката)

Повече информация

[**PARE**] стр. 42-45, 54-58, 102-106

[**VINC**] стр. 69-72

А също и:

- **Astronomical Coordinate Systems**
<http://spider.seds.org/spider/ScholarX/coords.html>
- **Maths - Euler Angles**
<http://www.euclideanspace.com/maths/geometry/rotations/euler/index.htm>
- **Roll, Pitch, and Yaw | How things fly**
<http://howthingsfly.si.edu/flight-dynamics/roll-pitch-and-yaw>

Край